

ANEXA 1 la Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5234/ 01.09.2008

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI
CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM ȘI EVALUARE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

ARIA CURRICULARĂ:
„TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ”

TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ
Clasele I – a X-a

Aprobat prin ordin al ministrului
nr. 5234/ 01.09.2008

București, 2008

NOTA DE PREZENTARE

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Integrarea educațională a copiilor cu deficiență mintală medie și a celor cu deficiențe severe, profunde și/ sau asociate nu înseamnă înscrierea formală a acestora alături de copiii fără dizabilități, ci presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive. Soluțiile educaționale privind integrarea copiilor cu deficiențe mintale se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării*.

Procesul de învățământ dintr-o școală specială trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă, și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării*.

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele discipline: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*.

Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către învățătorul-educator (clasele I – aIV-a) și de către profesorul-educator (clasele aV-a – aX-a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul psihopedagog și au un caracter de terapie corectiv-recuperativă. Aceste tipuri de activități sunt parte componentă a programului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor/ tinerilor cu deficiențe mintale. Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare. Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate.

Pornind de la valențele învățării comutative, programele din cadrul ariei curriculare „Terapia educațională complexă și integrată” propun o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor cu deficiență mintală.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Educația cognitivă a copilului cu deficiențe mintale are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu deficiență mintală se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă în cazul acestui copil.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale copilului cu deficiență mintală.

Socializarea și activitățile ocupaționale contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru inserția socio-profesională.

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu deficiență mintală și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

CICLUL PRIMAR (CLS. I-IV)

OBIECTIVE CADRU:

- 1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale, prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**
- 2. Însușirea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru**
- 3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrare socială**

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale, prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>explorare și descoperire</i> a obiectelor din mediul familiar ▪ Exerciții de <i>descoperire a proprietăților fizice</i> ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare vizuală (sortări după un criteriu – culoare; mărime; formă); - exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare “Graiul animalelor”, “Recunoaște vocea!” etc); - exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare: “Ce gust are?”; “Salata de fructe”; “Mirosuri plăcute/ neplăcute ”etc.) - exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; piatra - tare; zahăr – dulce; înghețată – rece etc; - exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc “Săculețul fermecat”) - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc)
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>- schemă corporală și lateralitate;</p> <p>- structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime);</p> <p>- orientare, organizare și structurare spațio-temporală;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>identificare - discriminare a elementelor componente ale schemei corporale</i> proprii/ a partenerului (“Imaginea din oglindă”; “Păpușa demontabilă”; “Ce a uitat artistul să picteze?”) ▪ Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală (“Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta!” etc.) ▪ Exerciții de <i>identificare și discriminare obiectuală și/sau imagistică</i> (“Spune ce este!”; “Recunoaște obiectul!” etc.) ▪ Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după 1-2 criterii (“Alege după culoare/ mărime!”etc.) ▪ Exerciții de seriare obiectuală/ imagistică, după un criteriu (“Așază pitici după mărime!”) ▪ Exerciții de <i>apreciere a pozițiilor spațiale simple</i> a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) ▪ Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu ▪ Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; ▪ Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; ▪ Exerciții de <i>identificare a momentelor unei zile</i> (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor ▪ Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei- imagine; anotimp – imagine; ▪ Exerciții-joc de <i>ordonare temporală</i> (joc imagistic: 3-5 imagini)
1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții pentru învățarea <i>gestului rectiliniu</i> în plan orizontal sau vertical (joc “Fierăstrăul și rindeaua”, „Drumul șoricelului”, “Labirintul simplu”), <i>rotativ</i> (joc „Mosorelul, ghemul și șurubul”), <i>polimorf</i> - mișcări variate, complexe, pluridirecționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă) etc.

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții pentru control segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor) ▪ Exerciții –joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă) ▪ Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut; <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele” etc.); - exerciții de înșirare/ șnuruire (înșirarea unor inele mari pe un fir gros / a mărgelelor pe ață; așezarea pionilor pe tabla cu găurele; - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: <ul style="list-style-type: none"> • îndoituri simple (“Batista”) • lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.); • conturare și tăiere după șablon - “Figuri geometrice simple”, “Pomul de iarnă”, “Fruite și legume” • colaje – „Fața de masă”, “Soarele”; „Floarea”, „Covoraș cu plante uscate”; • origami - „Evantaiul”, „Coif”, „Plicul”, „Paharul”, „Solnița”, „Bărca”, etc.; • exerciții cu operații simple asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. (“Solzii peștișorului”; “Rama de tablou”etc.) - exerciții de înnodare/deznodare “Bentița”; - exerciții de simulare cusut (“Planșa cu găurele”); - exerciții de împletire/țesut (împletire în două șuvițe; “Părul păpușii”); ▪ Exerciții pentru formarea - exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale <p><i>Notă: Exercițiile menționate mai sus servesc și exersării coordonării oculo-motorii și bimanuale.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de atingere a vârfului nasului cu degetul arătător de la mâna dreaptă apoi, cu cel de la mâna stângă, cu ochii închiși ▪ Exerciții de înșirare cu și fără model; incastrare ▪ Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc; - exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; ▪ Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris) ▪ Divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tablita de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip) ▪ Desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), incastrare, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, etc)

2. Însușirea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.1 Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârfurile rotunjite, ac mare, matrițe, lopețică, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/marionete, jucării; aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio-casetofon, casete, CD-uri etc.) și a utilității acestora.
2.2 Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte, sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele) ▪ Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.
2.3 Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte ▪ Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.)
2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională	<p>I. Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgelă” etc.) - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire ; - exerciții de trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire („Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul” etc.); - exerciții de modelare cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgelă”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”) <ul style="list-style-type: none"> • mișcări translatorii cu palmele față în față; • mișcări circulare cu palmele față în față; • mișcări translatorii cu palmele față de planșetă; • mișcări circulare cu palmele față de planșetă („Covrigi”, „Bile”); • mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”); • mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul de zăpadă”); • mișcări de apăsare / aplatizare cu ajutorul degetelor („Biscuiții”); • mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Paharul”); • mișcări de presare a lutului în forme de lemn / ipsos. - exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de măștișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”); - exerciții de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”);

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
<p>2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p>	<p>2. Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>divertiment grafic</i>: mazăgălire, zig-zaguri, rotunduri ▪ Exerciții de învățare a <i>elementelor de limbaj plastic</i>: <ul style="list-style-type: none"> - punctul; - linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare); - colorarea și hașurarea unor contururi simple; - redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii; - redarea unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii; - colorarea unor spații din ce în ce mai mici; - dactilopictură; - mânuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor; - exerciții de alternare a culorilor; - așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi, în plan monolinar); ▪ <i>Desen figurativ</i> (linia dreaptă “Franjurile perdelei”, “Creioane colorate”), frântă “Dinții fierăstrăului”, “Fulgerul”, curbă “Valurile mării”, “Melcul”etc. ▪ Exerciții de <i>desen schematizat</i>: <ul style="list-style-type: none"> - redarea izolată de figuri geometrice: cerc – “Balon”, “Soare”; pătrat – “Batista”, “Masa”; triunghi – “Coiful”; “Cortul”; dreptunghi – “Plicul”, “Penarul”; - compoziții simple din figuri geometrice: “Căruciorul”; “Casa”, “Bradul”; “Locomotiva” etc. ▪ Exerciții de pictură și de desenare după model ▪ Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură etc. ▪ Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc. ▪ Exerciții de desen ornamental și decorativ („Felicitarea „; „Rama de tablou” ; „Oul de Paște” etc.) <p>3. Activități de expresie muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv „Melc, melc codobelc”, „Un elefant se legăna ...” ▪ Exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată ▪ Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Castelul”, “Ursul doarme”; “Bate vântul frunzele”; “Dacă vesel se trăiește” etc.) ▪ Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei („Iepuraș, drăgălaș”, “Vine rața”; „La pădure”, „Săniuța”, „Vine, vine primăvara”, „La oglindă”, „Ceasul”, Cucul”, „Noi acum suntem școlari”, „Ghiocelul”, „Copăcelul”, „Toamna”) ▪ Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice: (numerație: „Un elefant se legăna ...”; “Cântecul numerelor”; onomatopee “Graiul animalelor”; dezvoltarea proceselor psihice (atenție și memorie vizuală/ auditivă etc : ”Deschide urechea bine!”; “Am pierdut o batistuță”) etc. ▪ Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Decembrie, Ziua Mamei, 1 Iunie etc.) <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei); - exerciții de interpretare vocală individual și în grup; ▪ exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
<p>Terapie ocupațională Clasele I – a X-a</p>	<p>6</p>

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Audiții muzicale din gama „Cutiuța muzicală” s.a. ▪ Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor <p>4. Activități de expresie nonverbală și verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții- joc de mimă și pantomimă (exerciții de redare a unor expresii mimice/ a unor stări afective: “Mimul”; “Recunoaște personajul!”) ▪ Jocuri de imitație (gesturi caracteristice diferitelor activități cotidiene: “Hărnicuța”; “Sportivul”; “Doctorul”; “Profesorul” etc.) ▪ Dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului (pocnitul degetelor; bătaia palmelor; mișcarea brațelor și a picioarelor etc.) ▪ Exerciții cu onomatopee, “frământări de limbă” pentru sunetele cu punct de articulare apropiat/ perechile de consoane surdă – sonoră (s-z: sare-zare; f-v: fată-vată etc.); jocuri de cuvinte/ versuri ritmate; recitări etc. ▪ Recitări în oglindă ▪ Joc de rol/ Dramatizare ▪ Teatru de păpuși

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
3.1 Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă-pantomimă; acțional; verbal) ▪ Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/ analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit ▪ Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit ▪ Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs ▪ Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin)
3.2 Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>confecționare a unor produse simple</i> (puzzle, <i>lipitură simplă</i> (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc), <i>origami-elemente simple</i> („Barca”, „Coiful”, „Solnița”), modelare („Omul de zăpadă”); <i>colaje</i> („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri”); <i>șnuruire</i> („Șnur de mărțișor”); <i>împletire</i> („Frânghia”); <i>compoziții din hârtie creponată mototolită</i> („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturele”); <i>compoziții cu coji de ou/ scoici</i> („Mozaic”, „Rama de tablou”) ▪ Exerciții de <i>confecționare a unor jucării și machete</i> („Felinar din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „ Moara”, „Balaurul”, „Dansul micilor indieni”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”) ▪ Exerciții de <i>ambalare a unui cadou</i> ▪ Jocuri de <i>construcție și asamblare</i> („Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic”) ▪ Exerciții de <i>confecționare a unor produse individual și în grup</i> (machete, jucării, tablouri, colaje) ▪ Exerciții <i>demonstrative</i> (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite) ▪ Concursuri ▪ Expoziții

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate) ▪ Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit) ▪ Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare ▪ Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității, după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea succesiunii etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției, a temei de lucru s.a.; ▪ Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor ▪ Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
4.1 Exersarea deprinderilor de ordine și igienă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități practice de igienă personală și de control al ținutei ▪ Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc. ▪ Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit ▪ Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului ▪ Exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru) ▪ Exerciții de spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru)
4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de preparare a unui sandwich, ceai ▪ Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă/ ibric plin etc.) ▪ Exerciții practice de amenajare a unei mese festive ▪ Activități simple de îngrijire a plantelor “colțul viu al clasei/ casei” (plantare, stropire, curățare, recoltare) ▪ Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) ▪ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.) ▪ Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.) <p><i>Notă: În cazul copiilor cu Sindrom Autist, se menține neschimbat spațiul de locuit.</i></p>

B. CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII:

1. Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare

2. Structuri perceptiv-motrice de bază

- schemă corporală și lateralitate;
- culoare-formă-mărime;
- orientare, organizare și structurare spațio-temporală;

3. Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică

- Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor:
  - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe);
  - controlul segmentar (gesturi simple, fixarea lateralității, schemă corporală, coordonare dinamică a mâinilor);
  - exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut;
- Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale

4. Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru

- Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora
- Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele)
- Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător
- Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire

5. Produse simple finite (decorative sau utile)

- Etape/ operații de realizare a unor produse simple
- Produse simple, jucării, obiecte decorative, machete
- Jocuri de construcție și asamblare
- Produse realizate individual și în grup
- Expoziții de produse
- Semnificația produsului activității

6. Deprinderi de ordine și igienă

7. Activități cu caracter ergoterapeutic

CICLUL SECUNDAR (CLS. V-X)

OBIECTIVE CADRU:

- 1. Exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**
- 2. Aplicarea unor tehnici de lucru, folosind diverse materiale și instrumente**
- 3. Realizarea și aprecierea unor produse utile**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>descoperire a proprietăților fizice</i> ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: - exerciții de <i>discriminare vizuală</i> (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă etc.); - exerciții de <i>discriminare auditivă</i> (“frământări de limbă pentru sunete apropiate ca punct de articulare etc); - exerciții de <i>discriminare olfactivă și gustativă</i> (exerciții de asociere “miros-obiect” ; “Mirosuri plăcute/ neplăcute”etc.) - exerciții de <i>discriminare tactilă</i> (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.) - exerciții de <i>sesizare a unor caracteristici simple</i> și de punere în corespondență: lămâie – acru; piatra - tare; zahăr – dulce; înghețată – rece etc; - exerciții de <i>explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar</i>, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc)
1.2 Exersarea psihomotricității: - schemă corporală; - structuri perceptiv-motrice de bază(culoare-formă-mărime-orientare, organizare și structurare spațio-temporală)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>reprezentare a schemei corporale</i> prin: <ul style="list-style-type: none"> - modelaj; - desen (desen lacunar; desen liber); - joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); - puzzle; ▪ Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală (“Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta! “ etc.) ▪ Exerciții de identificare și discriminare obiectuală și/sau imagistică (“Spune ce este!”; “Recunoaște obiectul!” etc.) ▪ Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criterii asociate ▪ Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (în față, în spate, deasupra-dedesubt, înăuntru/ în afară; lângă, peste etc) ▪ Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu ▪ Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; ▪ Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii ▪ Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor/ lunile anului ▪ Exerciții de asociere “acțiuni specifice momentelor zilei- imagine”; “anotimp – imagine” ▪ Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: număr gradat de imagini) ▪ Software educative pe structuri perceptiv-motrice
1.3. Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor</i> ▪ Activități pentru exersarea <i>gesturilor rectilinii, rotative și polimorfe</i> ▪ Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă) ▪ Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.3. Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<p>răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”, “Curcubeul” etc.); - exerciții de înșirare/ șnuruire (“Colierul de mărgele” etc.) - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: <ul style="list-style-type: none"> • <i>îndoituri</i> (“Evantaiul”) și <i>lipituri</i>; • <i>conturare și tăiere după șablon</i> (“Figuri geometrice simple”, “Pomul de iarnă”, “Fructe și legume”, “Palma”, “Animale”); • <i>colaje</i> - „Floarea”, „Covoraș cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Coliba de lemn”; • <i>origami</i> - „Bărcuța”, “Cutia de cadou”, “Cocorul” etc.); • <i>exerciții cu operații asociate</i> (îndoire și lipire; decupare și lipire etc. (“Solzii peștișorului”; “Rama de tablou”; “Țiglele de pe casă” etc.) - exerciții de înnodare/deznodare (“Bentița”, “Funda”; „Covorașul” etc.); - exerciții de cusut simplu (“Semnul de carte”; “Batista”); exerciții de cusut nasturi etc.; - exerciții de împletire în 3 șuvițe / țesut (“ Brățara”; trusa “Să țesem frumos!” etc.); <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții pentru formarea – exersarea coordonării bimanuale <p><i>Notă: Exercițiile menționate mai sus servesc și exersării coordonării oculo-motorii și bimanuale.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de înșirare mărgele cu și fără model; incastrare ▪ Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei, etc; - exerciții de imitare cu mâna /degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; ▪ Divertisment grafic exprimat în desenare și colorare ▪ Desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), incastrare, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, scară etc)

2. Aplicarea unor tehnici de lucru, folosind diverse materiale și instrumente

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.1 Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de utilizare a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării, aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio-casetofon, casete, CD-uri etc.)
2.2 Utilizarea materialelor de lucru în activitatea practică	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, acuarele, plastilina, mărgele, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte, sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
	<p>de ou, panglici, piele)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții <i>de separare a materialelor după anumite criterii</i>
<p>2.3 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p>	<p>1. Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții elementare de <i>rupere/ lipire/ îndoire/ colaaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare/ Tangram/ Origami</i> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de <i>rupere și mototolire</i> a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”) - exerciții de <i>tăiere, îndoire, pliere și lipire</i> ; - exerciții de <i>trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire</i> („Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul”, „Ochelarii din carton”, „Cadranul de ceas”, colaaj „Scenă din povești”) - exerciții de <i>modelare cu plastilină/lut</i> („Bilute”, „Șiragul de mărgele”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”) <ul style="list-style-type: none"> • mișcări translatorii cu palmele față în față); • mișcări circulare palmele față în față; • mișcări translatorii cu palmele față de planșeta; • mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Covrigi”, „Bile”); • mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”); • mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul de zăpadă”); • mișcări de apăsare / aplatizare cu ajutorul degetelor („Biscuiți”); • mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Paharul”); • mișcări de presare a lutului în forme de lemn / ipsos. - exerciții de <i>bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire</i> („Șnur de măștișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”, „Bentițe”, „Coarda”, „Biciul”, „Frânghia”, „Plasa pentru minge”); - exerciții de <i>cusut / țesut</i> cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”, „Plasa”, „Sacoșă”) <p>2. Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>divertisment grafic</i>: mângălire, zig-zaguri, rotunduri ▪ Exerciții de învățare a <i>elementelor de limbaj plastic</i>: <ul style="list-style-type: none"> - punctul; - linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare); - colorarea și hașurarea unor contururi simple; - redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii; - redarea unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii; - colorarea unor spații din ce în ce mai mici; - dactilopictură; - mânăuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor; - exerciții de alternare a culorilor; - așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi în plan monolinier); ▪ <i>Desen figurativ</i> (linia dreaptă -“Franjurile covorului”, “Curcubeul”), frântă - “Dinții fierăstrăului”, “Fulgerul”; curbă -“Valurile mării”, “Spirala” etc.) ▪ Exerciții de <i>desen schematizat: compoziții simple din figuri</i>

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
	<i>geometrice:</i> “Bicicleta”; “Mașina”, “Omulețul”;

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.3 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții - joc <i>Tangram</i> ▪ Exerciții de <i>pictură</i> ▪ Exerciții de <i>desen liber/</i> pe o temă dată ▪ Exerciții de <i>compoziție simplă</i> prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură etc. ▪ Exerciții de <i>compoziție liberă</i>: desen, colaj, grafică etc. ▪ Exerciții de <i>desen ornamental și decorativ</i> (« Felicitarea », « Rama de tablou » ; « Vaza cu flori » ; « Oul de Paște » ; « Costumul popular » etc.) ▪ Exerciții de <i>desen după natură</i> (peisaj, natură moartă) <p>3. Activități de expresie muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri muzicale asociate cu mișcare ▪ Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei ▪ Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice ▪ Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Iunie, Ziua Mamei, 1 Decembrie etc.) <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei); - exerciții de interpretare vocală individual și în grup; - exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.); ▪ Audiții muzicale ▪ Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor <p>4. Activități de expresie nonverbală și verbală:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții- joc de mimă și pantomimă (exerciții de redare a unor expresii mimice/ a unor stări afective: “Mimul”; “Recunoaște personajul!”) ▪ Jocuri de imitație (gesturi caracteristice diferitelor activități cotidiene: “Hărnicuța”; “Sportivul”; “Doctorul”; “Profesorul” etc.) ▪ Dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului (pocnitul degetelor; bătaia palmelor; mișcarea brațelor și a picioarelor etc.) ▪ Exerciții cu onomatopee, “frământări de limbă” pentru sunetele cu punct de articulare apropiat/ perechile de consoane surdă – sonoră (s-z: sare-zare; f-v: față-vată etc.); jocuri de cuvinte/ versuri ritmate; recitări; ▪ Recitări în oglindă ▪ Joc de rol/ Dramatizare ▪ Teatru de păpuși

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
3.1 Învățarea etapelor/ operațiilor de realizare a unor produse simple	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă-pantomimă; acțional; verbal) ▪ Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/ analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit ▪ Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit ▪ Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs ▪ Activități practice de realizare a unor obiecte, după model (independent sau cu sprijin)

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
3.2 Realizarea de produse, utilizând tehnicile învățate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de <i>confeccionare a unor produse</i> (<i>puzzle, lipituri, origami</i> („Cutia de cadou”, „Rața” etc”) <i>modelare</i> „Coșul cu fructe”; <i>colaje</i> („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri”); <i>șnuruire</i> („Șnur de mărțișor” etc.) <i>împletire</i> („Frânghia”; “Fundă”; “Brățara”); <i>compoziții din hârtie creponată mototolită</i> („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); <i>compoziții cu coji de ou/ scoici</i> „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Solzii peștișorului” etc.) ▪ Exerciții de <i>confeccionare a unor jucării și machete</i> („Felinar din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „ Moara”, „Balaurul”, „Dansul micilor indieni”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”) ▪ Exerciții de <i>ambalare a unui cadou</i> ▪ Jocuri de <i>construcție și asamblare</i> („Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic”) ▪ Exerciții de <i>confeccionare a unor produse individual și în grup</i> (machete, jucării, tablouri, colaje) ▪ Exerciții <i>demonstrative</i> (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite) ▪ Concursuri ▪ Expoziții
3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate) ▪ Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit) ▪ Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare ▪ Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea succesiunii etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.; ▪ Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor ▪ Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
4.1 Exersarea deprinderilor de ordine și igienă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități practice de igienă personală și de control al ținutei ▪ Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc. ▪ Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit ▪ Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului ▪ Exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru ▪ Exerciții de spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru)
4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, suc de fructe ▪ Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric plin, curățat legume, fructe) ▪ Exerciții practice de amenajare a unei mese festive

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități simple de îngrijire a plantelor de la “colțul viu al clasei/ casei”(plantare, stropire, curățare, recoltare) ▪ Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) ▪ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.) ▪ Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.) <p><i>Notă: În cazul copiilor cu Sindrom Autist, se menține neschimbat spațiul de locuit.</i></p>

B. CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII:

1. Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare

2. Structuri perceptiv-motrice de bază

- schemă corporală;
- culoare-formă-mărime;
- orientare, organizare și structurare spațio-temporală;

3. Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică

- Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor:
  - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe);
  - exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut
- Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale

4. Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru

- Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora
- Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele)
- Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător
- Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram

5. Produse finite (decorative sau utile)

- Etape/operații de realizare a unor produse simple
- Produse: jucării, obiecte decorative, machete
- Jocuri de construcție și asamblare
- Produse realizate individual și în grup
- Expoziții de produse
- Semnificația produsului activității

6. Deprinderi de ordine și igienă

7. Activități cu caracter ergoterapeutic

Bibliografie:

- Asociația RENINCO România - „Curriculum pentru copiii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde”, iunie 2002
- A.Lovinescu, - “Desenul, modelajul și lucrul manual în grădinița de copii”
C. Apostol (Îndrumător metodic), EDP, București 1965
V. Gurău
- Beniuc M.,Chircev A. ,, Probleme fundamentale ale psihopedagogiei”, Ed.ASSP 1980
- Crețu E. ,, Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar ”-Ed. Aramis București, 1999
- Lambert Luc ,, Enseignement special et handicap mentale”, Paris 1986
- Paunescu C. Mușu I. ,, Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal ” Editura Medicală, București 1990
- Păunescu C. ,, Deficiența mintală și procesul învățării ”- EDP, București 1977
- Păunescu C. ,,Deficiența mintală și organizarea personalității”- EDP, București 1977
- Păunescu C. ,, Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadaptat ”- EDP, București 1984
- Radu T.I. ,, Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului ”- EDP București 1983
- Zazzo R. ,, Debilitățile mintale ”- EDP, București 1979

Grupul de lucru pentru elaborarea programei școlare:**Coordonator:**

Consilier CNCEIP, Adina Valeria Marinache

AUTORI:

Prof. Mihaela Bazarciuc – Școala Specială nr.10, București

Prof. Floare Manolescu – Școala Specială nr.10, București

Prof. Marian Casapu – Școala Specială nr.6, București

Prof. Paula Stoican – Școala Specială nr.10, București

Învățător-educator Flori Sora – Școala Specială nr.10, București